

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2026-8\(63\)-106-120](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2026-8(63)-106-120)

Владислав Кулак

*викладач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання,
Житомирського державного університету імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-2559-8435>*

ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛІ ВИКЛАДАЧА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню трансформації професійної ролі викладача англійської мови в умовах активного впровадження генеративного штучного інтелекту в освітній процес закладів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, появою генеративних моделей штучного інтелекту та їхнім широким використанням студентами під час вивчення іноземних мов. Сучасні системи штучного інтелекту здатні генерувати тексти, здійснювати переклад, перевіряти граматичні конструкції, моделювати комунікативні ситуації та забезпечувати миттєвий індивідуальний зворотний зв'язок, що істотно впливає на організацію навчального процесу.

У статті здійснено аналіз сучасних наукових підходів до використання генеративного штучного інтелекту у викладанні іноземних мов, визначено педагогічні можливості та потенційні ризики інтеграції таких технологій у систему вищої освіти. Особливу увагу приділено зміні професійних функцій викладача англійської мови, який поступово переходить від традиційної ролі транслятора знань до ролі фасилітатора, консультанта, модератора навчальної діяльності, наставника та експерта з критичного оцінювання інформації.

Запропоновано авторське бачення моделі взаємодії «викладач – студент – генеративний штучний інтелект», що ґрунтується на принципах педагогічного партнерства, персоналізації навчання, розвитку автономності студентів, академічної доброчесності та цифрової грамотності. Обґрунтовано необхідність формування нових професійних компетентностей викладача, пов'язаних із використанням технологій штучного інтелекту, розробленням навчальних сценаріїв із використанням AI та організацією безпечного й етичного цифрового освітнього середовища.

Результати дослідження свідчать, що генеративний штучний інтелект не замінює викладача англійської мови, а трансформує його професійну діяльність,

розширюючи можливості персоналізації навчання, розвитку критичного мислення студентів та підвищення ефективності формування іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: генеративний штучний інтелект, викладач англійської мови, цифровізація освіти, вища освіта, персоналізація навчання, педагогічна діяльність, цифрова компетентність, іншомовна комунікативна компетентність.

Vladyslav Kulak

*lecturer at the Department of Foreign Languages and Modern Teaching Techniques,
Ivan Franko Zhytomyr State University, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-2559-8435>*

TRANSFORMATION OF THE ROLE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHER IN THE CONTEXT OF THE INTEGRATION OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article examines the transformation of the professional role of the English language teacher in the context of the active integration of generative artificial intelligence into the educational process of higher education institutions. The relevance of the study is determined by the rapid development of digital technologies, the emergence of generative AI models, and their widespread use by students in foreign language learning. Modern artificial intelligence systems are capable of generating texts, providing translation, checking grammatical structures, simulating communicative situations, and offering immediate individualised feedback, thereby significantly influencing the organisation of the educational process.

The article analyses contemporary scholarly approaches to the application of generative artificial intelligence in foreign language teaching and identifies both the pedagogical opportunities and the potential risks associated with integrating these technologies into higher education. Particular attention is paid to the transformation of the professional functions of the English language teacher, whose role is gradually shifting from that of a transmitter of knowledge to that of a facilitator, consultant, learning moderator, mentor, and expert in the critical evaluation of information.

The study proposes the author's model of interaction between the teacher, the student, and generative artificial intelligence, based on the principles of educational partnership, personalised learning, learner autonomy, academic integrity, and digital literacy. The necessity of developing new professional competencies for teachers is substantiated, particularly those related to the effective use of artificial intelligence technologies, the design of AI-supported learning scenarios, and the organisation of a safe and ethical digital learning environment.

The findings indicate that generative artificial intelligence does not replace the English language teacher but rather transforms the nature of the profession by expanding opportunities for personalised learning, fostering students' critical thinking, and enhancing the development of foreign language communicative competence.

Keywords: generative artificial intelligence; English language teacher; digitalisation of education; higher education; personalised learning; teaching practice; digital competence; foreign language communicative competence.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується глибокою цифровою трансформацією, яка охоплює практично всі складові освітнього процесу. Особливо інтенсивних змін зазнає система навчання іноземних мов, де цифрові технології вже давно перестали виконувати допоміжну функцію і дедалі частіше виступають повноцінним елементом освітнього середовища. Поява генеративного штучного інтелекту стала одним із найсуттєвіших технологічних проривів останніх років, що відкрив нові можливості для організації навчання, створення навчальних матеріалів, розвитку мовленнєвих навичок студентів та індивідуалізації освітнього процесу.

На відміну від традиційних цифрових платформ, генеративні моделі здатні не лише надавати готову інформацію, а й створювати новий контент відповідно до навчальних потреб користувача. Вони генерують тексти різного рівня складності, моделюють автентичні комунікативні ситуації, виконують функції співрозмовника, пояснюють граматичні явища, пропонують індивідуальні рекомендації щодо вдосконалення мовлення та забезпечують оперативний зворотний зв'язок. Такі можливості істотно розширюють потенціал навчання англійської мови, водночас ставлячи перед викладачами нові професійні виклики.

Сьогодні значна частина студентів використовує генеративний штучний інтелект не лише як інформаційний ресурс, а й як особистого мовного помічника. Це змінює традиційні моделі взаємодії між викладачем і студентом, впливає на характер навчальної діяльності, систему оцінювання та підходи до організації самостійної роботи. За таких умов викладач уже не може залишатися єдиним джерелом знань або контролером навчального процесу. Його професійна діяльність набуває нових функцій, пов'язаних із педагогічним супроводом використання технологій штучного інтелекту, розвитком критичного мислення студентів, формуванням навичок академічної доброчесності та цифрової грамотності.

Разом із тим активне використання генеративного штучного інтелекту породжує низку педагогічних проблем. До них належать зниження самостійності студентів, ризики академічної недоброчесності, поверхове засвоєння навчального матеріалу, недостатній рівень розвитку критичного мислення, а також необхідність перегляду традиційних методів контролю навчальних досягнень. У

зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження трансформації професійної ролі викладача англійської мови в умовах інтеграції генеративного штучного інтелекту в освітній процес.

Таким чином, сучасна педагогічна практика потребує наукового осмислення нових функцій викладача, визначення ефективних моделей взаємодії зі студентами та генеративним штучним інтелектом, а також розроблення педагогічних підходів, здатних забезпечити якісну іншомовну підготовку майбутніх фахівців у цифровому освітньому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: значний внесок у розвиток теоретичних засад цифрової трансформації освіти зробили провідні українські вчені, чиї наукові праці стали основою сучасних досліджень у галузі цифровізації освітнього процесу. Так, Валерій Биков обґрунтував концептуальні засади розвитку цифрового освітнього середовища, інформатизації освіти та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну діяльність педагогів. Його праці присвячені створенню відкритих освітніх систем, цифрових платформ та організації навчання в умовах цифрової трансформації.

Вагомий внесок у дослідження цифровізації освіти здійснив Олег Спірін, який розробив теоретичні й методичні засади розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників, проектування цифрових освітньо-наукових середовищ, використання адаптивних технологій навчання та застосування штучного інтелекту в освітній діяльності. Саме його сучасні дослідження значною мірою визначають напрями розвитку цифрової освіти в Україні.

Важливе місце у становленні концепції цифрової компетентності педагога належить Наталії Морзе, наукові праці якої присвячені питанням цифрової трансформації закладів освіти, розвитку цифрової грамотності учасників освітнього процесу, упровадженню змішаного та дистанційного навчання, а також використанню сучасних цифрових сервісів у професійній діяльності викладача. Українські дослідники відносять її до провідних учених, які сформулювали сучасний науковий дискурс щодо цифрової освіти.

Значний вплив на розвиток сучасної педагогічної науки має академік Василь Кремень, який обґрунтував філософські засади людиноцентризму в освіті, необхідність модернізації вищої освіти та адаптації освітньої системи до викликів інформаційного суспільства. Його наукові ідеї щодо випереджувального розвитку освіти та формування компетентностей XXI століття стали методологічною основою багатьох сучасних педагогічних досліджень.

Поряд із цим суттєвий внесок у розвиток цифрових технологій у навчанні здійснили Михайло Жалдак, Володимир Кухаренко, Олена Кузьмінська, Ольга Пінчук, Сергій Семеріков, Юрій Триус, Олена Струтинська, Ірина Воротнікова та інші українські науковці, які досліджують проблеми цифрової компетентності, дистанційного та змішаного навчання, використання інформаційно-комунікаційних технологій і штучного інтелекту в освітньому процесі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування трансформації ролі викладача англійської мови в умовах інтеграції генеративного штучного інтелекту в освітній процес закладів вищої освіти, визначення його нових професійних функцій, педагогічних можливостей використання генеративного штучного інтелекту та умов ефективного застосування цієї технології для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту став одним із визначальних чинників трансформації сучасної системи вищої освіти. Якщо ще кілька років тому цифрові технології використовувалися переважно як допоміжні засоби навчання, то сьогодні генеративні моделі штучного інтелекту стали повноцінними учасниками освітнього процесу. Їх використання суттєво змінює не лише способи отримання знань студентами, а й професійну діяльність викладача, характер педагогічної взаємодії та організацію освітнього середовища.

Особливо помітними ці зміни є у сфері викладання англійської мови. На відміну від багатьох інших навчальних дисциплін, процес вивчення іноземної мови потребує постійної комунікативної практики, оперативного зворотного зв'язку, індивідуалізації навчання та безперервного вдосконалення мовленнєвих навичок [12; 129]. Саме ці функції сучасні генеративні системи здатні виконувати досить ефективно.

Генеративний штучний інтелект забезпечує студентам можливість отримувати миттєві пояснення граматичних явищ, аналізувати власні письмові роботи, моделювати реальні комунікативні ситуації, вести діалог англійською мовою, генерувати навчальні матеріали відповідно до рівня володіння мовою та отримувати індивідуальні рекомендації щодо подальшого навчання [5; 34]. На відміну від традиційних електронних освітніх ресурсів, генеративні моделі не обмежуються відтворенням заздалегідь підготовленого контенту, а здатні адаптувати відповіді до конкретних освітніх потреб студента, рівня його мовної підготовки, навчальних цілей і навіть типових помилок. Завдяки цьому процес навчання набуває більш індивідуалізованого характеру, що сприяє підвищенню мотивації студентів та формуванню навичок автономного навчання.

Особливо цінною є можливість організації так званого **безперервного мовного супроводу** (*continuous language support*), коли студент має змогу взаємодіяти з інтелектуальною системою практично в будь-який час. Це дозволяє компенсувати обмежену кількість аудиторних годин, що є характерною особливістю навчання іноземної мови у більшості закладів вищої освіти. Генеративний штучний інтелект стає своєрідним персональним мовним партнером, який підтримує навчальну діяльність поза межами аудиторії, забезпечуючи регулярну практику читання, письма, аудіювання та говоріння [18; 27].

Водночас важливо підкреслити, що використання генеративного штучного інтелекту сприяє переходу від репродуктивної моделі навчання до конструктивістської, у межах якої студент виступає активним суб'єктом освітнього процесу. Замість пасивного засвоєння інформації він самостійно формулює запити, аналізує отримані відповіді, порівнює альтернативні варіанти мовного оформлення думки, уточнює незрозумілі аспекти та поступово вибудовує власну освітню траєкторію [20; 56]. Такий підхід стимулює розвиток рефлексивного мислення, навичок самоконтролю та відповідальності за результати власного навчання.

Не менш важливим є й те, що генеративний штучний інтелект створює умови для реалізації принципів адаптивного навчання. Аналізуючи відповіді користувача, система здатна змінювати рівень складності навчальних матеріалів, добирати вправи відповідно до виявлених прогалин у знаннях та пропонувати індивідуальні стратегії їх подолання. У результаті освітній процес стає більш гнучким, персоналізованим і орієнтованим на потреби конкретного студента.

У результаті традиційна модель навчання, у якій викладач виступав основним носієм знань, поступово поступається місцем моделі партнерської взаємодії, де інформаційні ресурси стають доступними кожному студентові незалежно від часу та місця навчання. За таких умов змінюється сама педагогічна парадигма: головною цінністю стає не передача готових знань, а розвиток здатності студента критично осмислювати інформацію, ефективно використовувати цифрові інструменти та самостійно конструювати власний освітній досвід [11; 88]. Саме тому професійна діяльність викладача дедалі більше спрямовується на проєктування навчального середовища, педагогічний супровід і формування компетентностей, необхідних для успішного функціонування в цифровому суспільстві.

Водночас це не означає зменшення ролі викладача. Навпаки, сучасні умови вимагають ґрунтовного переосмислення його професійних функцій і місця в освітньому процесі. Якщо раніше головним завданням викладача було передавання знань, пояснення нового матеріалу та перевірка рівня його засвоєння, то сьогодні дедалі більшого значення набувають педагогічний супровід навчального процесу, формування критичного мислення студентів, розвиток цифрової грамотності, навчання ефективному використанню генеративного штучного інтелекту та забезпечення академічної доброчесності [11; 90]. За таких умов викладач перестає бути виключно транслятором навчальної інформації та набуває ролі організатора освітнього середовища, у якому студент навчається самостійно здобувати знання, аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність і приймати обґрунтовані рішення.

Сучасний викладач англійської мови дедалі частіше виконує функції фасилітатора, наставника, консультанта та модератора навчальної діяльності.

Його професійна компетентність визначається вже не лише високим рівнем володіння іноземною мовою чи методикою її викладання, а й здатністю інтегрувати цифрові технології в освітній процес, проєктувати навчальні сценарії із використанням генеративного штучного інтелекту, добирати автентичні навчальні матеріали та створювати умови для розвитку автономності студентів. Водночас особливого значення набуває вміння навчити студентів ефективно формулювати запити до генеративних моделей, критично оцінювати отримані результати, перевіряти їхню достовірність за допомогою наукових джерел та використовувати AI як інструмент інтелектуальної підтримки, а не як засіб уникнення самостійної роботи [22; 94].

У цьому контексті змінюється і характер педагогічної взаємодії. Якщо традиційно комунікація мала переважно односторонній характер — від викладача до студента, — то сучасна модель навчання передбачає активне партнерство, співпрацю та спільне конструювання знань. Викладач створює умови для дослідницької діяльності студентів, стимулює їх до пошуку альтернативних рішень, організовує проблемно орієнтоване навчання та сприяє розвитку рефлексії [12; 55]. Саме тому педагогічна діяльність у цифрову епоху дедалі більше ґрунтується на принципах співробітництва, гнучкості та персоналізації навчання.

Крім того, використання генеративного штучного інтелекту актуалізує необхідність безперервного професійного розвитку самого викладача. Стрімкий розвиток цифрових технологій потребує постійного оновлення методичних підходів, опанування нових інструментів, удосконалення цифрової компетентності та готовності адаптувати навчальний процес до змін інформаційного середовища. У зв'язку з цим професійна діяльність викладача дедалі більше набуває інноваційного характеру, а його здатність ефективно інтегрувати можливості генеративного штучного інтелекту в освітній процес стає однією з ключових умов забезпечення якості сучасної іншомовної освіти.

Таким чином, можна стверджувати, що відбувається поступовий перехід від інформаційної моделі діяльності викладача до моделі педагогічного наставництва.

У процесі аналізу сучасних досліджень та практики використання генеративного штучного інтелекту у викладанні англійської мови було встановлено, що трансформація професійної діяльності викладача охоплює кілька взаємопов'язаних напрямів.

Перший напрям пов'язаний зі зміною характеру взаємодії зі студентами. Якщо традиційно навчальний процес будувався за принципом «викладач — студент», то сьогодні формується нова педагогічна модель взаємодії «викладач — студент — генеративний штучний інтелект». У цій моделі штучний інтелект не виконує функції заміни викладача, а стає додатковим інструментом навчання,

який забезпечує індивідуальну підтримку студента поза межами аудиторії [6; 91]. При цьому саме викладач визначає педагогічну доцільність використання відповідних технологій, добирає навчальні завдання, контролює результати навчання та формує навички критичного оцінювання інформації, отриманої за допомогою AI.

Другий напрям трансформації стосується організації навчального процесу. Завдяки генеративному штучному інтелекту відкриваються широкі можливості для персоналізації навчання. Студенти отримують змогу працювати у власному темпі, обирати рівень складності завдань, отримувати додаткові пояснення, практикувати мовлення без часових обмежень та повторювати матеріал необмежену кількість разів. Це значно підвищує рівень автономності навчання та сприяє формуванню навичок самоосвіти, що є однією з ключових компетентностей сучасного фахівця.

Водночас персоналізація навчання не означає відмову від педагогічного керівництва. Навпаки, саме викладач має визначати індивідуальну освітню траєкторію студента, рекомендувати відповідні цифрові інструменти, аналізувати навчальний прогрес та своєчасно коригувати освітній процес.

Особливої уваги заслуговує питання розвитку критичного мислення. Генеративний штучний інтелект здатний швидко створювати тексти високої мовної якості, однак він не гарантує абсолютної достовірності інформації. Тому одним із головних завдань сучасного викладача англійської мови стає формування у студентів навичок перевірки фактів, аналізу джерел інформації, оцінювання логічності аргументації та виявлення можливих помилок або упереджених суджень.

У цьому контексті викладач виступає не лише мовним наставником, але й фасилітатором розвитку критичного мислення, що відповідає сучасним тенденціям компетентнісного підходу у вищій освіті.

Ще одним важливим напрямом трансформації є зміна підходів до оцінювання навчальних досягнень студентів. Використання генеративного штучного інтелекту значно ускладнює застосування традиційних письмових домашніх завдань як основного засобу контролю знань. Сучасні мовні моделі здатні створювати граматично правильні есе, переклади, анотації, листи та інші види письмових робіт, що потребує перегляду існуючих методів оцінювання.

На мою думку, одним із найбільш перспективних напрямів розвитку педагогічного оцінювання є збільшення частки автентичних комунікативних завдань, які передбачають усне мовлення, дискусії, виконання проєктів, аналіз реальних ситуацій, творчі презентації та рефлексивні письмові роботи. Такі форми оцінювання дозволяють визначити не лише кінцевий результат, а й рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності, критичного мислення та здатності використовувати штучний інтелект як допоміжний інструмент, а не як засіб уникнення самостійної роботи.

Особливої актуальності набуває перехід від оцінювання виключно кінцевого продукту навчальної діяльності до оцінювання самого процесу його створення. У сучасних умовах важливим стає не лише те, який текст написав студент або наскільки граматично правильно він сформулював власну думку, а й те, яким шляхом було досягнуто цього результату. Доцільним є врахування послідовності виконання завдання, уміння аргументовано пояснити власні мовні рішення, здатності аналізувати отримані рекомендації генеративного штучного інтелекту, критично їх оцінювати та вносити необхідні зміни. Такий підхід дозволяє оцінювати не лише мовну підготовку здобувачів освіти, а й рівень сформованості їхньої навчальної автономії, рефлексивних умінь та інформаційної культури [3; 21].

Водночас використання генеративного штучного інтелекту відкриває нові можливості для впровадження формувального оцінювання (*formative assessment*). Завдяки миттєвому зворотному зв'язку студенти можуть багаторазово вдосконалювати власні усні та письмові висловлювання ще до моменту їх представлення викладачеві. У такому випадку оцінювання перестає виконувати виключно контрольну функцію і дедалі більше спрямовується на підтримку навчального прогресу, виявлення індивідуальних труднощів та своєчасне коригування освітньої траєкторії кожного студента.

Крім того, вважаємо за доцільне включати до критеріїв оцінювання **АІ-грамотність** студентів, яка передбачає вміння свідомо, етично та педагогічно доцільно використовувати генеративний штучний інтелект у навчанні. Зокрема, доцільно оцінювати здатність студента формувати якісні запити до генеративних моделей, перевіряти достовірність отриманої інформації, критично аналізувати запропоновані відповіді, дотримуватися принципів академічної доброчесності та інтегрувати результати роботи зі штучним інтелектом у власну навчальну діяльність без втрати авторської позиції. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку компетентнісної освіти та сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрового суспільства.

Особливого значення набуває проблема академічної доброчесності. Використання генеративного штучного інтелекту відкриває нові можливості для навчання, однак одночасно створює ризики некритичного копіювання згенерованого контенту. Саме тому одним із ключових завдань викладача є формування культури відповідального використання цифрових технологій. Студенти повинні усвідомлювати, що генеративний штучний інтелект є інструментом підтримки навчання, а не засобом заміни власної інтелектуальної діяльності.

На підставі проведеного аналізу доцільно запропонувати авторську модель трансформації професійної ролі викладача англійської мови в умовах використання генеративного штучного інтелекту (табл. 1).

Таблиця 1

Трансформація професійної ролі викладача англійської мови в умовах використання генеративного штучного інтелекту

Традиційна роль викладача	Сучасна роль викладача
Джерело знань	Фасилітатор навчання
Контролер навчального процесу	Наставник та консультант
Основний носій інформації	Організатор цифрового освітнього середовища
Перевіряє правильність відповідей	Формує критичне мислення
Пояснює граматичний матеріал	Навчає ефективної взаємодії з AI
Оцінює кінцевий результат	Аналізує процес навчання та індивідуальний прогрес студента
Використовує готові навчальні матеріали	Проектує персоналізовані освітні сценарії

Запропонована модель демонструє, що професійна діяльність викладача не спрощується, а навпаки, стає більш складною та багатокомпонентною. Вона вимагає постійного професійного розвитку, оволодіння новими цифровими компетентностями, вміння інтегрувати технології штучного інтелекту у навчальний процес без втрати педагогічної цінності особистісної взаємодії.

На мою думку, ефективна інтеграція генеративного штучного інтелекту у викладання англійської мови можлива лише за дотримання низки педагогічних умов:

- систематичного підвищення цифрової компетентності викладачів;
- розроблення методичних рекомендацій щодо використання генеративного штучного інтелекту у викладанні іноземних мов;
- формування культури академічної доброчесності серед студентів;
- поєднання традиційних і цифрових методів навчання;
- використання AI як інструменту підтримки навчання, а не повної заміни педагогічної взаємодії;
- розвитку критичного мислення та інформаційної грамотності студентів.

Таким чином, результати проведеного теоретичного аналізу дозволяють стверджувати, що генеративний штучний інтелект є важливим чинником трансформації сучасної іншомовної освіти. Проте ефективність його використання

визначається не технічними можливостями цифрових систем, а педагогічною майстерністю викладача, його здатністю інтегрувати інноваційні технології в освітній процес із урахуванням дидактичних цілей, індивідуальних потреб студентів та принципів академічної доброчесності [16; 75]. Саме тому ключовим завданням сучасної вищої освіти є не пошук відповіді на питання, чи може штучний інтелект замінити викладача, а створення педагогічних моделей, у яких потенціал генеративного штучного інтелекту максимально сприятиме розвитку іншомовної комунікативної компетентності, автономності навчання та професійного становлення майбутніх фахівців.

Висновки. Проведене теоретичне дослідження засвідчило, що стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту є одним із ключових чинників трансформації сучасної системи вищої освіти та суттєво впливає на організацію навчання англійської мови. Інтеграція генеративних моделей у навчальний процес не лише розширює можливості персоналізації навчання, а й зумовлює переосмислення традиційних підходів до викладання, оцінювання навчальних досягнень і професійної діяльності викладача.

У результаті дослідження встановлено, що генеративний штучний інтелект не може розглядатися як альтернатива викладачеві, оскільки його функціональні можливості обмежуються обробкою та генеруванням інформації без урахування педагогічних, психологічних та етичних аспектів навчального процесу. Натомість він виступає ефективним інструментом підтримки освітньої діяльності, який за умови педагогічно обґрунтованого використання сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів, формуванню навичок автономного навчання, підвищенню мотивації до вивчення англійської мови та індивідуалізації освітньої траєкторії.

Доведено, що в умовах активного використання генеративного штучного інтелекту відбувається суттєва трансформація професійної ролі викладача англійської мови. Традиційна модель, у якій викладач виступав переважно джерелом знань і контролером навчальної діяльності, поступово змінюється моделлю педагогічного партнерства. Сучасний викладач дедалі більше виконує функції фасилітатора, наставника, консультанта, модератора освітнього процесу, проєктувальника цифрового навчального середовища та експерта з розвитку критичного мислення й цифрової грамотності студентів. Саме педагогічна майстерність викладача визначає ефективність інтеграції генеративного штучного інтелекту в навчальний процес та забезпечує його відповідність освітнім цілям.

Встановлено, що одним із пріоритетних напрямів модернізації іншомовної освіти є перегляд традиційних підходів до оцінювання навчальних досягнень студентів. Використання генеративного штучного інтелекту актуалізує необхідність переходу від оцінювання виключно кінцевого результату до комплексного

оцінювання процесу навчальної діяльності, рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності, критичного мислення, навчальної автономії та здатності студентів відповідально використовувати інструменти штучного інтелекту відповідно до принципів академічної доброчесності.

На основі проведеного аналізу обґрунтовано доцільність використання авторської моделі педагогічної взаємодії **«викладач – студент – генеративний штучний інтелект»**, яка передбачає поєднання традиційних педагогічних підходів із сучасними цифровими технологіями. Реалізація такої моделі сприяє створенню адаптивного освітнього середовища, розвитку індивідуальної освітньої траєкторії студентів, підвищенню якості іншомовної підготовки та формуванню компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності в умовах цифрового суспільства.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у проведенні емпіричних досліджень ефективності використання генеративного штучного інтелекту під час формування окремих компонентів іншомовної комунікативної компетентності студентів, визначенні педагогічних умов розвитку AI-грамотності майбутніх учителів англійської мови, а також розробленні методичних рекомендацій щодо інтеграції генеративного штучного інтелекту в освітній процес закладів вищої освіти з дотриманням принципів академічної доброчесності, етичного використання цифрових технологій та збереження провідної ролі викладача в організації навчальної діяльності.

Література:

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70, № 2. С. 1–15.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука України в умовах цифрової трансформації суспільства. Київ: Грамота, 2021. 352 с.
3. Морзе Н. В., Буйницька О. П., Варченко-Троценко Л. О. Цифрова компетентність викладача закладу вищої освіти: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2021. № 10. С. 56–71.
4. Спирін О. М., Іванова С. М., Кільченко А. В. Цифрові відкриті освітньо-наукові системи в сучасному університеті. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 77, № 3. С. 302–323.
5. Жалдак М. І. Інформатизація освіти: сучасний стан і перспективи розвитку. Київ: Педагогічна думка, 2018. 296 с.
6. Кухаренко В. М. Технології дистанційного навчання у вищій освіті. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 328 с.
7. Пінчук О. П., Буров О. Ю., Литвинова С. Г. Цифрова трансформація освіти: виклики і перспективи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Т. 90, № 4. С. 1–17.
8. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023.
9. Miao F., Holmes W. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023.

10. Kasneci E., Sessler K., Küchemann S. et al. ChatGPT for Good? On Opportunities and Challenges of Large Language Models for Education. *Learning and Individual Differences*. 2023. Vol. 103. Article 102274.
11. Law L. Application of Generative Artificial Intelligence (GenAI) in Language Teaching and Learning: A Scoping Literature Review. *Computers and Education Open*. 2024. Vol. 6. Article 100174.
12. Romero M., Reyes J., Kostakos P. Generative Artificial Intelligence in Higher Education. In: *Creative Applications of Artificial Intelligence in Education*. Cham: Springer, 2024. P. 129–143.
13. Moorhouse B. L. Beginning and First-Year Language Teachers' Readiness for the Generative AI Age. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2024. Vol. 6. Article 100201.
14. Moorhouse B. L., Wan Y., Wu C. Developing Language Teachers' Professional Generative AI Competence: An Intervention Study in an Initial Language Teacher Education Course. *System*. 2024. Vol. 125. Article 103399.
15. Kohnke L., Moorhouse B. L., Zou D. ChatGPT for Language Teaching and Learning. *RELC Journal*. 2023.
16. Tlili A., Shehata B., Adarkwah M. A. et al. What if the Devil Is My Guardian Angel: ChatGPT as a Case Study of Using Chatbots in Education. *Smart Learning Environments*. 2023.
17. Luckin R., Cukurova M. Designing Educational Technologies in the Age of AI: A Learning Sciences-Driven Approach. *British Journal of Educational Technology*. 2019.
18. Chiu T. K. F. The Impact of Generative AI on Education: A Case of ChatGPT. *Interactive Learning Environments*. 2023.
19. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
20. Zawacki-Richter O., Marín V. I., Bond M., Gouverneur F. Systematic Review of Research on Artificial Intelligence Applications in Higher Education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2019. Vol. 16.
21. Crompton H., Burke D. Artificial Intelligence in Higher Education: The State of the Field. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2023.
22. Melnyk A. GenAI and Flipped Learning: Reinforcing Pre-service English Teachers' Professionally Focused Communicative Competence. *Педагогіка*. 2024. № 1(19). С. 49–58.
23. Ding A. C. E., Shi L., Yang H., Choi I. Enhancing Teacher AI Literacy and Integration Through Different Types of Cases in Teacher Professional Development. *Computers and Education Open*. 2024. Vol. 6. Article 100178.
24. Miao F., Cukurova M. AI Competency Framework for Teachers. Paris: UNESCO, 2024.
25. Kong S. C., Cheung W. M. Y., Zhang G. Evaluation of an Artificial Intelligence Literacy Course for University Students with Diverse Study Backgrounds. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2021. Vol. 2. Article 100026.

References:

1. Bykov, V. Yu. (2019). Tsyfrova transformatsiia suspilstva i rozvytok kompiuterno-tekhno-lohichnoi platformy osvity i nauky Ukrainy. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 70(2), 1–15.
2. Kremen, V. H. (2021). Osvita i nauka Ukrainy v umovakh tsyfrovoy transformatsii suspilstva. Kyiv: Hramota.
3. Morze, N. V., Buinytska, O. P., & Varchenko-Trotsenko, L. O. (2021). Tsyfrova kompetent-nist vykladacha zakladu vyshchoi osvity: suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku. *Vidkryte osvitnie e-seredovyshche suchasnoho universytetu*, 10, 56–71.

4. Spirin, O. M., Ivanova, S. M., & Kilchenko, A. V. (2020). Tsyfrovi vidkryti osvitho-naukovi systemy v suchasnomu universyteti. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 77(3), 302–323.
5. Zhaldak, M. I. (2018). Informatyzatsiia osvity: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku. Kyiv: Pedahohichna dumka.
6. Kukhareno, V. M. (2020). Tekhnolohii dystantsiinoho navchannia u vyshchii osviti. Kharkiv: NTU «KhPI».
7. Pinchuk, O. P., Burov, O. Yu., & Lytvynova, S. H. (2022). Tsyfrova transformatsiia osvity: vyklyky i perspektyvy. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 90(4), 1–17.
8. UNESCO. (2023). *Guidance for Generative AI in Education and Research*. Paris: UNESCO.
9. Miao, F., & Holmes, W. (2023). *Guidance for Generative AI in Education and Research*. Paris: UNESCO.
10. Kasneci, E., Sessler, K., Küchemann, S., et al. (2023). ChatGPT for Good? On Opportunities and Challenges of Large Language Models for Education. *Learning and Individual Differences*, 103, Article 102274.
11. Law, L. (2024). Application of Generative Artificial Intelligence (GenAI) in Language Teaching and Learning: A Scoping Literature Review. *Computers and Education Open*, 6, Article 100174.
12. Romero, M., Reyes, J., & Kostakos, P. (2024). Generative Artificial Intelligence in Higher Education. In *Creative Applications of Artificial Intelligence in Education* (pp. 129–143). Cham: Springer.
13. Moorhouse, B. L. (2024). Beginning and First-Year Language Teachers' Readiness for the Generative AI Age. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 6, Article 100201.
14. Moorhouse, B. L., Wan, Y., & Wu, C. (2024). Developing Language Teachers' Professional Generative AI Competence: An Intervention Study in an Initial Language Teacher Education Course. *System*, 125, Article 103399.
15. Kohnke, L., Moorhouse, B. L., & Zou, D. (2023). ChatGPT for Language Teaching and Learning. *RELJ Journal*.
16. Tlili, A., Shehata, B., Adarkwah, M. A., et al. (2023). What if the Devil Is My Guardian Angel: ChatGPT as a Case Study of Using Chatbots in Education. *Smart Learning Environments*.
17. Luckin, R., & Cukurova, M. (2019). Designing Educational Technologies in the Age of AI: A Learning Sciences-Driven Approach. *British Journal of Educational Technology*.
18. Chiu, T. K. F. (2023). The Impact of Generative AI on Education: A Case of ChatGPT. *Interactive Learning Environments*.
19. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign.
20. Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic Review of Research on Artificial Intelligence Applications in Higher Education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16.
21. Crompton, H., & Burke, D. (2023). Artificial Intelligence in Higher Education: The State of the Field. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*.
22. Melnyk, A. (2024). GenAI and Flipped Learning: Reinforcing Pre-service English Teachers' Professionally Focused Communicative Competence. *Pedahohika*, 1(19), 49–58.
23. Ding, A. C. E., Shi, L., Yang, H., & Choi, I. (2024). Enhancing Teacher AI Literacy and Integration Through Different Types of Cases in Teacher Professional Development. *Computers and Education Open*, 6, Article 100178.

24. Miao, F., & Cukurova, M. (2024). *AI Competency Framework for Teachers*. Paris: UNESCO.
25. Kong, S. C., Cheung, W. M. Y., & Zhang, G. (2021). Evaluation of an Artificial Intelligence Literacy Course for University Students with Diverse Study Backgrounds. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, Article 100026.